

کتابخانه فلسفی
کاری از نشر نگاه معاصر

موسی اکرمی

فلسفه
از تعبیر جهان
تا تغییر جهان

WWW.WWBook.com

Balim 2014

فلسفه از تعبیر جهان
تا تعبیر جهان

نوشته

دکتر موسی اکرمی

دانشگاه گروه فلسفه علم و دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات تهران

ناشر: نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه‌ی پژوهشی نگاه معاصر) / مدیر هنری: بااسم الرسام
حروفچینی و صفحه‌آرایی: حروفچینی هُما (امید سیدکاظمی) / لیتوگرافی: نوید
چاپ و صحافی: فرنو / چاپ اول: ۱۳۹۳ / شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه / قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۴۷-۷۸-۲

نگاه معاصر

نشانی: مینی سیتی - شهرک محلاتی - فاز ۲ مخابرات - بلوک ۳۸ - واحد ۲ شرقی
تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ پست الکترونیک: negahe_moaser@yahoo.com

سرشناسه	: اکرمی، موسی، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: فلسفه از تعبیر جهان تا تعبیر جهان / نوشته موسی اکرمی.
مشخصات نشر	: تهران: نگاه معاصر، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۶۰۰ ص؛ ۱۴×۲۱/۵ س.م.
فروست	: نگرش فلسفی؛ ۱۴.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۴۷-۷۸-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
موضوع	: فلسفه - مقاله‌ها و خطابه‌ها.
موضوع	: علوم سیاسی - فلسفه - مقاله‌ها و خطابه‌ها.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ف ۸ الف ۷ / B ۲۹
رده‌بندی دیویی	: ۱۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۲۱۶۲۱

فهرست موضوعات

۱۷	پیشگفتار
۲۳	درآمد
۲۴	۱. پرسش‌های گونه یکم
۲۵	۲. برندهای گونه یکم
۲۶	۳. پرسش‌های گونه دوم
۲۶	۴. برندهای گونه دوم
۲۷	۵. برندهای گونه سوم
۲۷	۶. برندهای گونه چهارم
۲۸	۷. من و یازدهمین بر نهاد درباره فوئرباخ

بخش یکم. چستی فلسفه و وظیفه آن از نظر تا عمل ۳۳

۳۵	فرگرد یکم. طرحی از گستره فلسفه
۳۵	۱. معنای اصطلاحی فلسفه
۳۶	۲. ترازها یا معانی هستی و هستومند
۳۷	۳. باور و دستگاه‌های باور مدعی شناخت
۳۸	۴. موضوع و روش و هدف در دستگاه‌های باور مدعی شناخت
۴۰	۵. موضوع و روش فلسفه در برابر موضوع و روش دیگر دستگاه‌های باور مدعی شناخت
۴۲	۶. خطوط کلی گستره فلسفه
۴۴	۷. روش‌شناسی فلسفه
۴۴	۸. مهم‌ترین موضوعات فلسفه
۴۵	۹. مهم‌ترین بخش‌های فلسفه
۴۷	فرگرد دوم. فلسفه، از تعبیر جهان تا تغییر جهان
۴۷	۱. معنای جهان، معنای تغییر جهان، و معنای تعبیر جهان

۲. تغییر جهانشمول ۵۰
 ۳. لزوم تعبیر جهان و پیوند آن با تغییر جهان ۵۲
 ۴. برخورد هنری با جهان و دریافت هنری از آن ۵۵
 ۵. فلسفه، و تعبیر و تغییر جهان ۵۶

بخش دوم. تعبیر جهان — ۶۵

۶۷. فرگرد سوم مسأله تعبیر جهان .....
 ۶۸. ۱. توان تعبیری فلسفه .....
 ۶۹. ۲. معنای واژگانی تعبیر .....
 ۶۹. ۳. معنای اصطلاحی «تعبیر» و نگرش‌های تعبیری .....
 ۷۱. ۴. جهان در دو معنا .....
 ۷۲. ۵. تعبیر جهان .....
 ۷۳. ۶. جهان‌بینی شناختی و جهان‌بینی ارزشی .....
 ۷۵. ۷. جهان‌بینی و زبان .....
 ۷۵. ۸. جهان‌بینی فلسفی و شناخت علمی .....
 ۷۷. ۹. ارکان تعبیر فلسفی یا جهان‌بینی فلسفی شایسته .....
 ۸۱. فرگرد چهارم. پیشینه، چستی، و گستره مسائل فلسفی - فیزیکی .....
 ۸۲. ۱. کیهان‌شناسی و شناخت‌شناسی فلسفی یونان باستان .....
 ۸۳. ۲. طبقه‌بندی علوم در دوره نوین .....
 ۸۴. ۳. جدایی میان فیزیک و فلسفه .....
 ۸۵. ۴. بحران‌ها و جهش‌های بنیادین فیزیک .....
 ۸۶. ۵. فیزیک و گرایش‌های نوین فلسفی و حلقه وین .....
 ۸۷. ۶. پدیدآیی فیزیک نوین و توجه فیزیکدانان به پیامدهای فلسفی آن .....
 ۸۹. ۷. شکست حلقه وین و میراث آن .....
 ۹۰. ۸. مسائل و گرایش‌های فلسفی در فیزیک نوین .....
 ۹۱. ۹. اصل علیت، برترین نمونه یک مسأله فیزیکی - فلسفی .....
 ۹۵. ۱۰. دبستان کپنهاگ و مخالفان آن .....
 ۹۷. ۱۱. مسأله زمان و مکان .....
 ۹۸. ۱۲. نگرش فرجام‌شناختی در تبیین سامانه جهان .....
 ۱۰۱. ۱۳. دستاوردهای فیزیک و نگرش‌های عرفانی .....
 ۱۰۲. ۱۴. فلسفه علم مثبت‌گرایانه .....
 ۱۰۳. ۱۵. علم‌شناسی تاریخی .....
 ۱۰۳. ۱۶. علم‌شناسی پوپری

۱۷. جامعه‌شناسی علم ۱۰۴
۱۸. جامعه‌شناسی گرای و انقلاب‌گرایی در فلسفه علم کوهن ۱۰۵
۱۹. فشرده سخن ۱۰۶
- منبع‌ها و مأخذها ۱۱۰
- فرگرد پنجم. مابعدالطبیعه در مابعدالطبیعه (ی) ارسطو ۱۱۳
۱. نام مهم‌ترین نوشته فلسفی ارسطو ۱۱۳
۲. ساختار کتاب مابعدالطبیعه ۱۱۴
۳. طرح موضوعات مابعدالطبیعی در کتاب مابعدالطبیعه ۱۱۶
۴. مابعدالطبیعه و موضوع آن ۱۱۹
۵. فلسفه نخستین ۱۲۰
۶. پیوند فیزیک و ریاضیات با مابعدالطبیعه ۱۲۵
۷. دشواری‌ها ۱۲۷
۸. نظر ابن‌سینا درباره مابعدالطبیعه و موضوع آن ۱۲۹
۹. واپسین سخن ۱۳۲
- منبع‌ها و مأخذها ۱۳۴
- فرگرد ششم. دکارت و حقایق سرمدی ۱۳۵
۱. پیش از دکارت، از افلاطون تا سوتارِس ۱۳۵
۲. دکارت: از یگانگی اراده و علم الهی تا امکان دگربودگی حقایق سرمدی ۱۳۸
۳. تغییرناپذیری حقایق سرمدی پس از تعلق گرفتن اراده الهی به آن‌ها: تلفیقی از اراده‌گرایی و افلاطون‌گرایی ۱۴۱
۴. حقایق سرمدی و فیزیک دکارتی ۱۴۲
۵. مالبرانش، لایبنیتس، و اسپینوزا در برابر دکارت ۱۴۴
- منبع‌ها و مأخذها ۱۴۵
- فرگرد هفتم. تبیین اصل علیت در فلسفه اصالت و جودی صدرایی ۱۴۷
۱. مشهد یکم: تمهیدات سفر ۱۴۸
- ۱.۱. شاهد یکم. مقدمه ۱۴۸
- ۱.۲. شاهد دوم. «اصالت وجود» ۱۴۹
- ۱.۳. شاهد سوم. «وحدت وجود» و «تشکیک در وجود» ۱۵۰
- ۱.۴. شاهد چهارم. «امکان وجودی» و «امکان فقری» ۱۵۱
- ۱.۵. شاهد پنجم. «وجود ربطی» ۱۵۲
- ۱.۶. شاهد ششم. «اضافه اشراقی» ۱۵۳
- ۱.۷. شاهد هفتم. «حرکت جوهری» ۱۵۳
- ۱.۸. شاهد هشتم. «معقول ثانی فلسفی» ۱۵۴

همان‌گونه که گفتم، بیشتر بخش‌ها، هریک به مناسبتی، پیش از این منتشر شده‌اند، ولی باز نشر ویراسته‌تر، پیراسته‌تر، و آراسته‌ترشان در این کتاب، همراه با چند نوشته تکمیلی، جایگاه راستینی را در پیکره حاصل از آن چهار ستون بدان‌ها می‌بخشد.

نشانی چاپ نوشته‌های پیشین را در پایان این پیشگفتار می‌آورم. آشکار است که کتابی با چنین عنوانی که برگزیده‌ام می‌تواند بسا موضوعات دیگر را، با درونمایه‌ها و آرایش‌های دیگر، در بر گیرد. بی‌گمان اگر از آغاز، بدون هیچ یادداشت پیشینی، تصمیم به نوشتن کتابی با این فرنام می‌گرفتم، چه‌بسا ساختار و محتوای آن تا اندازه‌ئی دیگر می‌بودند. ولی این نوشته‌ها همراه با نوشته‌های تکمیلی نیز به من این دلگرمی را بخشیدند که تا دست دادن احتمالی فرصتی در آینده چشم به راه نمانم و کتاب را بدین‌گونه سامان دهم.

نشانی مقاله‌های چاپ‌شده

۱. اکرمی، موسی، «پیشینه، ماهیت و گستره مسائل فلسفی-فیزیکی»، نامه فلسفه، سال اول، شماره سوم، بهار و تابستان ۱۳۷۷، صص ۱۵۵-۱۷۷.
۲. اکرمی، موسی، «ادوارد جانانان لو و امکان‌پذیری مابعدالطبیعه»، شناخت، شماره ۱/۶۳، پاییز و زمستان ۱۳۸۹، صص ۷-۳۱.
۳. اکرمی، موسی، «کانت و خداشناسی [الهیات/کلام] فیزیکی»، فصلنامه علمی-پژوهشی انجمن معارف اسلامی ایران، سال سوم، شماره دوم، بهار ۱۳۸۶، صص ۱۱-۴۰.
۴. اکرمی، موسی، دکارت و حقایق سرمدی، روزنامه شرق.
۵. اکرمی، موسی، «تبیین اصل علیت در فلسفه اصالت وجودی صدرایی»، در مجموعه مقالات همایش جهانی حکیم ملاصدرا، جلد دوم: ملاصدرا و حکمت متعالیه، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، چاپ اول، ۱۳۸۰.
۶. اکرمی، موسی، «فلسفه از تعبیر جهان تا تغییر جهان»، گزارش گفت‌وگو، سال دوم، شماره ۶، مهر و آبان ۱۳۸۲، صص ۱۸-۲۳.
۷. اکرمی، موسی، «سیاست و گفت‌وگو در عرصه‌های ملی و جهانی»، گزارش گفت‌وگو، سال اول، شماره ۲، مهر ۱۳۸۱، صص ۲۰-۲۳.
۸. اکرمی، موسی، «از تروریسم و بنیادگرایی تا ۱۱ سپتامبر»، گزارش گفت‌وگو، سال اول، شماره ۵، ۱۳۸۱، صص ۲۸-۳۴.
۹. اکرمی، موسی، «نگاهی انتقادی به برخی مواضع سیاسی و نظری هابرماس»، گزارش گفت‌وگو، سال دوم، شماره ۲۶، خرداد ۱۳۸۱، صص ۲۴-۲۵.

۱۰. اکرمی، موسی، «رالز: از دو اصل عدالت تا برداشتی سیاسی از عدالت»، اطلاعات حکمت و معرفت، سال دوم، شماره ۹، آذر ۱۳۸۶، صص ۱۴-۱۸.
۱۱. اکرمی، موسی، «مشارکت در حفظ محیط زیست»، گزارش گفت‌وگو، سال اول، شماره ۴، آذر و دی ۱۳۸۱، صص ۲۶-۳۱.
۱۲. اکرمی، موسی، «آینده‌شناسی و آینده‌نگری»، رهیافت، شماره شانزدهم، تابستان و پاییز ۱۳۷۶، صص ۶۸-۷۵.
۱۳. اکرمی، موسی، «به سوی جهان واحد»، گزارش گفت‌وگو، شماره ۲۸، امرداد ۱۳۸۱، صص ۴۰-۴۷.
14. Akrami, Musa «Logico-philosophical Assessment of Cosmological Fine-Tuning Argument», *Philosophical-Theological Research [=Pazhūhesh-ha-ye Falsafi-Kalamī]*, The Quarterly Journal of Qom University, vol. 7, No. 4, Summer 2006, pp. 187-204.
15. Akrami, Musa «Logic and Formal ontology: Is the Final Formal Ontology Possible?», *Philosophical-Theological Research [=Pazhūhesh-ha-ye Falsafi-Kalamī]*, vol. 13, No. 1, Autumn 2011, pp. 5-23.
16. Akrami, Musa (2011) «Indispensability of Metaphysics to Physics in Monadistic Scientific Essentialism of Leibniz' *Discourse on Metaphysics*», IX International Leibniz Congress, Hannover, Germany, 26 Sep.-1 Oct. 2011.

یادآوری یکم. مقاله‌های چاپ‌شده در مجله گزارش گفت‌وگو (مجله «مرکز بین‌المللی گفت‌وگوی تمدن‌ها») برای پرونده‌های ویژه‌ئی نوشته شده‌اند که آن مجله، در هماهنگی میان رئیس وقت «مرکز بین‌المللی گفت‌وگوی تمدن‌ها» و شورای مشاوران مرکز و سردبیر مجله، به مناسبت‌های ویژه منتشر کرده است.

یادآوری دوم. مقاله «آینده‌شناسی و آینده‌نگری» به گونه‌ئی کامل چاپ نشد و سردبیر وقت مجله رهیافت قصد داشت بخش چاپ‌نشده را در شماره دیگری از مجله چاپ کند که نگارنده، با رنجیدگی از نادیده گرفتن یکپارچگی مقاله، موافقت نکرد. در این کتاب همه مقاله چاپ می‌شود. یادآوری سوم. سه مقاله انگلیسی، با مشخصات بالا، برای این کتاب به فارسی برگردانیده شده‌اند.

یادآوری چهارم. همان‌گونه که گفته شد، ضمن توجه به لزوم حفظ اصالت مقاله‌های چاپ‌شده، آنها را با ویراستگی بهتر، و ویراستگی و آراستگی نیکوتر، در این کتاب گنجانده‌ام تا در پیکره این کتاب پیوند انداموارتری با هم داشته باشند.

در باره نوشته‌های دیگر (بدون نشانی چاپ)

۱. مقاله‌های «ما بعدالطبیعه در ما بعدالطبیعه»، «فلسفه هگل: حرکت دیالکتیکی ایده مطلق و

یگانه شدن آن با خود در فلسفه چوَنان تجلی آگاهی ایدۀ مطلق از خویش»، و «بایستگان گفت‌وگوی تمدن‌ها (یا فرهنگ‌ها)» بر پایهٔ یادداشت‌های موجود برای این کتاب آماده شده‌اند.

۲. مقاله «مابعدالطبیعهٔ مابعدالطبیعهٔ کانت: از امتناع مابعدالطبیعه تا امکان مابعدالطبیعه»، برگرفته از رسالهٔ دکتری نگارنده، سال‌ها پیش از این، از سوی یکی از نشریه‌های علمی-پژوهشی کشور پذیرفته شده و نامهٔ پذیرش آن نیز به نگارنده و دانشگاه داده شده است، ولی، در نبود پیشینهٔ اینترنتی، به آسانی نتوانستم نشانی از چاپ احتمالی آن به دست آورم.

۳. فزون بر طرح موضوع در «درآمد» کتاب، شش فردگرد زیر، چوَنان نوشته‌های تکمیلی، برای این مجموعه نوشته شده‌اند:

۱. «طرحی از گسترۀ فلسفه»،

۲. «مسألهٔ تعبیر جهان»،

۳. «مسألهٔ تغییر جهان»،

۴. «مسألهٔ پیوند تعبیر جهان و تغییر جهان»،

۵. «مسألهٔ ویژگی‌های ساختاری و قانونی جهان مطلوب آینده»، و

۶. «درآمدی بر مبانی نظری زمین‌شهر و قانون اساسی آن».

۴. «قانون اساسی زمین‌شهر»، چوَنان یک پیش نویس ذوقی شخصی، تحقق آرزوی نوشتاری کسی چون نگارنده است که با اندیشناکی دربارهٔ چهار مسأله‌ئی که چهار ستون فلسفهٔ نظری و عملی را می‌سازند، در پیگیری ضرورت‌های بازتابیده در مقاله «به سوی جهان واحد»، به گونه‌ئی، با هر کژی و کاستی و بددریابی، آرمان خود را به پیشگاه نخبگان اندیشه پیشکش کرده است به این امید که هر کژی و کاستی و بددریابی را به این دیده‌بنگرند که هرکس را آرمانی است در فرارفتن از واقعیتی که در آن می‌زید، بی‌آن‌که واقعیت را و مسؤولیت‌های خود در برابر آن را فراموش کند.

امیدم این است که خوانندگان به گونه‌ئی مسؤولانه در این سپهر و برای آیندهٔ انسان بیندیشند و کژی‌ها و کاستی‌ها و بددریابی‌ها را با نگارنده، چوَنان یکی دیگر از سپاهیان سپاه بزرگ و رنگارنگ جهان-میهن-اندیشان، در میان گذارند تا با سپاس بسیار بر دیدهٔ او جای گیرند.

آشکار است که هر طرحی چون این پیش‌نویس گونه‌ئی آرمان‌اندیشی درست یا نادرست است که هرگز از توجه نویسنده به قانون اساسی کشورش و منافع ملی آن نمی‌کاهد. تاریخ به‌راستی بسا کوشش‌ها در این راستا را به خود دیده است و به خود خواهد دید. داوری دربارهٔ درستی یا نادرستی این کوشش‌ها را باید به گذشت زمان و آینده، بر متن سنجشگری‌های دلسوزانه و نیکخواهانه، سپرد. واپسین سخن دربارهٔ این پیش‌نویس این است که نخستین ویرایش آن در اردیبهشت‌ماه

۱۳۹۰ در کمتر از سه روز نوشته شد. حدود نُه سال پیش از آن مقاله «به سوی جهان واحد» را نوشته بودم. برای نوشتن این «پیش‌نویس» نه به آن مقاله برگشتم نه نوشته‌ئی یا طرحی را از کسی یا نهادی خواندم. حتی زمانی که نام «زمینشهر» را برای جهان آینده برگزیدم معادل geopolis را خود ساختم. پس از آن در جستجوی اینترنتی دریافتم که این واژه را دیگران ساخته‌اند و به کار برده‌اند. حتی دریافتم که گروه‌هائی در جهان دست به نگارش قانون اساسی جهانی زده‌اند. ولی در جلوگیری از تأثیر‌پذیری احتمالی تصمیم گرفتم تا زمانی مقتضی مطالعه آن نوشته‌ها را در دستور کار خود قرار ندهم.

در پیوند با دغدغه‌ئی که همواره در من بود و گاهی از سطح ناخودآگاه به سطح خودآگاه می‌آمد، در فرصت کوتاهی که پدید آمد دست به نگارش «یک نفس» و یکباره آن زدم و سرانجام. ویرایش دوم آن را برای این کتاب آماده کردم.

در نمونه‌خوانی متن حروفچینی شده این کتاب دریافتم که تفاوت‌های نه‌چندان مهمی، بیشتر در «روش»، میان مقاله «به سوی جهان واحد» و این «پیش‌نویس» وجود دارند. تصمیم گرفتم تغییری در آن مقاله ندهم (بجز در چند مورد، در چارچوب همان مبانی و همان نتایج اصلی) زیرا از یک سو، همان‌گونه که گفتم، این تفاوت‌ها چندان مهم نیستند، و از سوی دیگر، اصالت مقاله «به سوی جهان واحد»، با ساختار و محتوایش، با ارزش تاریخی احتمالی‌ئی که خواهد داشت، حفظ می‌شود.

چند نکته نگارشی

۱. با همهٔ دلبستگی‌ئی که به واژگان پارسی و ساختار دستوری آن‌ها چونان راهنمائی برای واژه‌سازی دارم و همواره بهتر دانسته‌ام که، بی‌هیچ عربی‌ستیزی و پارسی‌ستایی گرافکارانه، واژه‌های پارسی را به جای هم‌ارز عربی آن‌ها به کار برم، در این کتاب واپس‌نشینی کردم و به گونه‌ئی زبان چیره در نوشته‌های کنونی پارسی نزدیک شدم به این امید که شماری از دوستان خواننده از زبان شاید «پارسی‌زده»ی من گله نکنند.

۲. در واژه‌نگاری پارسی، بخش‌های مستقل واژگان مرکب (از آن میان «می» بر سر «فعل»‌ها، نشان جمع «ها»، نشان صفت تفضیلی «تر» و نشان صفت عالی «ترین») جدا از هم ولی بدون فاصله نوشته شده‌اند (مانند «می‌شود»، «آن‌ها»، «بیش‌تر»).

۳. با آموختن از استاد زنده‌یاد احمد بیرشک، در هر جا در پی واژه‌های پایان‌یافته با واج‌های «ا»، «و»، «ی» و «های ناملفوظ» واج «ی» برای نشان دادن وضع «نکره» / «وحدت» یا «نسبت» به کار می‌رود. به ترتیب از «ئی» و «یی» بهره گرفته‌ام (مانند «فرضیه‌ئی» به معنای «یک فرضیه»

(برای a hypothesis)، و «فرضیه‌یی» در کاربرد اضافه یا نسبت (برای hypothetical). ترکیب «-ای» به جای «استی» (دوم شخص مفرد از مصدر «استن») به کار خواهد رفت (مانند خواننده‌ای = خواننده استی [= خواننده هستی]، توانای = توانا استی [= توانا هستی]).

۴. در پیوند با نکته پیشین، ترکیب‌هائی چون «-ام» «-ایم» برای «استم» و «استیم» (اول شخص مفرد و اول شخص جمع از مصدر «استن») به کار خواهند رفت (مانند خرسندایم، خرسندایم). اشکار است که این قاعده در مورد واژه‌هائی که فعل هستند به کار نمی‌رود (مانند می‌خوانم، می‌خوانم).

۵. نگارنده سیاست‌گذار همه دست‌اندرکاران ارجمند نشر نگاه معاصر، برای همه مهربانی‌ها و کوشش‌هایشان، است.

موسی اکرمی

آدینه، بیست و چهارم آبان‌ماه
یک‌هزار و سیصد و نود و دو

WWW.30BOOK.COM

درآمد

۱. پرسش‌های گونه‌ی یکم
۲. برنهادهای گونه‌ی یکم
۳. پرسش‌های گونه‌ی دوم
۴. برنهادهای گونه‌ی دوم
۵. برنهادهای گونه‌ی سوم
۶. برنهادهای گونه‌ی چهارم
۷. من و یازدهمین برنهاد درباره‌ی فوترباخ

فلسفه بزرگ‌ترین هدیه‌ی است که خدایان به انسان‌های فانی داده‌اند یا خواهند داد.

افلاطون، تیمائوس^۱

فیلسوفان تاکنون تنها جهان را، به گونه‌های گوناگون، تعبیر کرده‌اند؛ نکته همانا تغییر دادن آن است.

مارکس، یازدهمین برنهاد درباره‌ی فوترباخ، ۱۸۴۵^۲

---

۱. مترجمان گوناگون ترجمه‌های گوناگونی از این جمله داشته‌اند. در ترجمه‌ی جوئت از تیمائوس می‌خوانیم: «But now the sight of day and night, and the months and the revolutions of the years, have created number, and have given us a conception of time, and the power of enquiring about the nature of the universe; and from this source we have derived philosophy, than which no greater good ever was or will be given by the gods to mortal man.»
{<http://classics.mit.edu/Plato/timaeus.html>}.

۲. به آلمانی:

«Die Philosophen haben die Welt nur verschieden interpretiert; es kommt aber darauf an, sie zu verändern»;

Musa Akrami

Philosophy from
Interpreting the World
to Changing the World

Negah-e Mo'aser Publishing Co.

Tehran, Iran

2014

نگاه معاصر
نشر نگاه معاصر

ISBN: 978-600-5747-78-2

9 786005 747782